

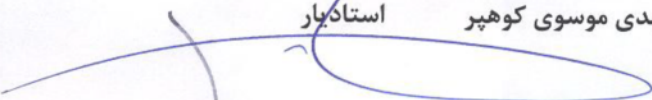

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

تاییدیه اعضای هیات داوران در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیات داوران نسخه نهایی پایان نامه کارشناسی ارشد آقای موسی سبزی دوآبی تحت عنوان ((بررسی و تحلیل سنجاچه‌های مفرغی تاریخگذاری شده عصر آهن لرستان)) را از نظر فرم و محتوا بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می‌کند.

اعضای هیات داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضا
۱- استاد راهنما	آقای دکتر علیرضا هژبری نوبری	دانشیار	
۲- استاد مشاور	آقای دکتر فرهنگ خادمی ندوشن	دانشیار	
۳- استاد ناظر	آقای دکتر سید مهدی موسوی کوهپیر	استادیار	
۴- استاد ناظر	آقای دکتر اکبر پورفرج	استادیار	
۵- نماینده تحصیلات تکمیلی	آقای دکتر سید مهدی موسوی کوهپیر	استادیار	

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرح‌های تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین‌نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

«اینجانب موسی سبزی دوآبی..... دانشجوی رشته. باستانشناسی..... ورودی سال تحصیلی.... ۱۳۸۹ مقطع کارشناسی ارشد..... دانشکده ادبیات و علوم انسانی..... متعهد می شوم کلیه نکات مندرج در آئین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته‌های علمی مستخرج از پایان‌نامه / رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آئین‌نامه فوق‌الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می‌دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هر گونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله بر اساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هر گونه اعتراض را از خود سلب نمودم»

امضا:.....
تاریخ: ۱۳۸۹/۰۵/۲۴

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد/ رساله دکتری نگارنده در رشته باستانشناسی است که در سال ۱۳۸۹ در دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی سرکار خانم/جناب آقای دکتر علیرضا هژبری نوبری، مشاوره سرکار خانم/جناب آقای دکتر فرهنگ خادمی ندوشن و مشاوره سرکار خانم/جناب آقای دکتر از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶: اینجانب موسی سبزی دوآبی دانشجوی رشته باستانشناسی مقطع کارشناسی ارشد

تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی:

موسی سبزی دوآبی

تاریخ و امضا:

۱۳۹۰/۲/۱۳

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده علوم انسانی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد
رشته باستانشناسی گرایش تاریخی

بررسی و تحلیل سنجاق های مفرغی تاریخ گذاری شده عصر آهن لرستان

نگارنده

موسی سبزی دوآبی

استاد راهنما

دکتر علیرضا هژبری نوبری

استاد مشاور

دکتر فرهنگ خادمی ندوشن

تیر ماه ۱۳۸۹

واوست خدای که روح خود را به انسان تقدیم کرد

و من بنده او آموختم که این کمترین را تقدیم کنم

به دستان زحمکش پدرم

به نگاه پرمهر مادرم

به شکلیانی همسرم

و به همه کسانی که دوستان دارم

تقدیر و سپاس

حال که به لطف و یاری پروردگار توانا، مرحله دیگر از تحصیل را پشت سر نهاده و موفق به نگارش و تدوین پایان‌نامه مقطع کارشناسی‌ارشد خویش شده‌ام، بر خود واجب و لازم می‌دانم از تمامی سروران و عزیزانی که این حقیر را در طی این مسیر یاری و همراهی نموده‌اند تشکر کرده و از خداوند متعال برای این عزیزان عمر و توفیق روزافزون را طلب نمایم. بی‌شک انجام پژوهش حاضر بدون کمک و یاری همه عزیزانی که در این راه مرا مورد لطف و مرحمت خویش قرار داده اند میسر نمی‌شد. از این رو خود را وامدار یکایک آنانی می‌دانم که با گشاده رویی و سعه صدر زمینه انجام این تحقیق را فرا آوردند. در ابتدا بر خود تکلیف می‌دانم که از استاد گرانقدر جناب آقای دکتر علیرضا هژبری نوبری استاد راهنما که با راهنمایی‌های راهگشا و مساعدت‌های فراوان در هدایت نگارنده از هیچ کوششی دریغ نورزیده و روشنگر راهم بودند، تشکر و قدردانی نمایم. همچنین از جناب آقای دکتر فرهنگ خادمی ندوشن که مشاوره این پایان‌نامه را برعهده داشتند صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم. اینجانب بر خود لازم می‌دانم از عزیزانی چون جناب آقای دکتر سید مهدی موسوی کوهپر و همچنین جناب آقای دکتر اکبر پور فرج که زحمت داوری این پایان‌نامه را متقبل شده‌اند و بر این حقیر منت گذارده‌اند کمال قدرشناسی را به جای آورم. در پایان از تمام عزیزانی که به انحاء مختلف در تدوین و نگارش این پایان‌نامه مساعدت نمودند کمال تشکر و قدرشناسی را ابراز داشته، از خداوند منان عمر پر برکت و با عزت برای تمامی این یاران همراه و همدل آرزومندم.

چکیده

با گسترش رشد جوامع، حرکت بسوی فن آوریهای جدید فزونی یافت. فلزگری مهمترین صنعت دنیای باستان که در دوره کالکولتیک آغاز گردید، به بالندگی خود در طی هزاره ها ادامه داد و یافته های باستانشناسی در محوطه های فلزگری ایران علاوه بر نشان دادن روشهای ساخت و تهیه فلز، حکایت از پیشگامی کشورمان در این صنعت دارد. استان لرستان نیز همواره نقش بسیار مهمی را در باستانشناسی و فلزگری این مرز و بوم ایفا نموده است، بطوریکه در این منطقه (لرستان) بیشترین اشیاء مفرغی از لحاظ تنوع و تعدد در طی هزاره های دوم و اول ق.م از آن بدست آمده است و یکی از مهمترین گونه های این اشیاء مفرغی لرستان، سنجاچهای مفرغی است که بسیار متنوع هستند. به عنوان مقدمه ای برای ورود به بحث اصلی، در ابتدا به موقعیت جغرافیایی استان لرستان اشاره شده است و سپس نگاهی به هنر و صنعت فلزگری ایران با تأکید مفرغ های لرستان انداخته شد و پس از آن به بحث اسطوره و اعتقادات در دنیای باستان پرداخته شد و در پی آن به مشخصه، مقایسه و تحلیل سنجاچه های لرستان به عنوان موضوع اصلی تحقیق پرداخته شد. در این تحقیق تعداد ۵۶ قطعه سنجاچه، از سنجاچه های لرستان را که در موزه ملی ایران نگهداری می شوند، مورد مطالعه قرار گرفته است که به چهار دسته اصلی قابل تقسیم بندی می باشند و دارای کاربردهای مختلفی بوده و از لحاظ تاریخگذاری نیز عمدتاً مربوط به عصر آهن هستند.

کلید واژه ها: سنجاچه، مفرغ، عصر آهن، لرستان

فهرست مطالب

عنوان..... صفحه

فصل اول : مقدمه و کلیات طرح تحقیق

- ۱-۱ مقدمه ۲
- ۲-۱ پیشینه پژوهش..... ۳
- ۳-۱ تعریف مسئله..... ۵
- ۴-۱ سئوالات ۶
- ۵-۱ فرضیه‌ها..... ۶
- ۷-۱ مواد و روش انجام تحقیق..... ۷
- ۸-۱ جنبه جدید بودن و نوآوری ۷

فصل دوم : موقعیت جغرافیایی استان لرستان

- ۱-۲ جغرافیای طبیعی زاگرس..... ۹
- ۲-۲ زمین ریخت شناسی منطقه..... ۱۰
- ۳-۲ جغرافیای لرستان ۱۱
- ۱-۳-۲ دشت ها و جلگه ها ۱۲
- ۲-۳-۲ کوهها..... ۱۳
- ۴-۲ آب و هوا و شرایط اقلیمی لرستان ۱۵
- ۱-۴-۲ علل تنوع آب و هوای لرستان..... ۱۶
- ۵-۲ منابع آب..... ۱۷

- ۶-۲ خاک‌های لرستان ۱۹
- ۷-۲ پوشش گیاهی ۱۹
- ۸-۲ جانوران ۲۰
- ۹-۲ راه‌ها ۲۱
- ۱۰-۲ وجه تسمیه لر ۲۱
- ۱۱-۲ اقوام ساکن لرستان ۲۲
- ۱۲-۲ نظام زیستی در مناطق پشتکوه و پیشکوه لرستان ۲۵

فصل سوم : نگاهی به هنر و صنعت فلزگری ایران با تاکید بر مفرغ‌های لرستان

- ۱-۳ عصر فلزات ۲۹
- ۲-۳ سیر تحول فلزکاری و ذکر برخی نکات فنی آن ۲۹
- ۳-۳ هنر و صنعت فلزگری در ایران باستان ۳۴
- ۴-۳ قدیمی ترین فلزات بکار گرفته شده در هنر فلزگری ایران باستان ۳۵
- ۱-۴-۳ مس ۳۶
- ۲-۴-۳ قلع ۳۷
- ۳-۴-۳ آهن ۳۹
- ۴-۴-۳ مفرغ ۳۹
- ۵-۳ شیوه فنی ساخت اشیاء مفرغی ۴۰
- ۱-۵-۳ ریخته گری ۴۱
- ۱-۱-۵-۳ قالب باز ۴۱
- ۲-۱-۵-۳ قالب بسته ۴۲
- ۲-۵-۳ چکش کاری ۴۳

۳-۶ تقسیم بندی مفرغهای لرستان..... ۴۴

فصل چهارم :اسطوره و اعتقادات

۴-۱ اسطوره و اعتقادات..... ۵۰

۴-۲ دلیل وجودی اسطوره..... ۵۲

۴-۳ نقوش اساطیری موجود بر روی سنجاقها..... ۵۳

۴-۳-۱ گیلگمش..... ۵۵

۴-۳-۲ مار..... ۵۶

۴-۳-۳ شیر..... ۵۷

۴-۳-۴ بز..... ۵۷

۴-۳-۵ گوسفند..... ۵۸

۴-۳-۶ گوزن..... ۵۸

۴-۳-۷ ماهی..... ۵۹

۴-۳-۸ عقاب..... ۵۹

۴-۳-۹ خورشید..... ۵۹

۴-۳-۱۰ اژدها..... ۶۰

۴-۳-۱۱ درخت زندگی..... ۶۰

۴-۳-۱۲ درخت انار..... ۶۰

فصل پنجم : مشخصه، مقایسه و تحلیل سنجاقهای لرستان

۵-۱ پیشینه کشف سنجاقهای لرستان..... ۶۴

۵-۲ توصیف سنجاقهای مکشوفه در حفاریهای باستانشناسی..... ۷۱

۵-۲-۱ گروه اول (سنجاقهای با سر پهن مدور)..... ۷۲

۹۷.....	۲-۲-۵ گروه دوم(سنجاچه‌های با سر چهار ضلعی).....
۱۰۱.....	۳-۲-۵ گروه سوم(سنجاچه‌های ساده میله ای شکل).....
۱۲۲.....	۴-۲-۵ گروه سوم(سنجاچه‌های با سر مشبک).....
۱۲۹.....	۳-۵ نمودار کلی سنجاچه‌ها از لحاظ تنوع و تعدد نقوش و تزئینات موجود بر روی آنها
۱۳۲.....	۴-۵ بررسی سنجاچه‌های مورد مطالعه از لحاظ نقش و تزئینات موجود بر روی هر گروه.....
۱۳۳.....	۱-۴-۵ گروه اول.....
۱۳۷.....	۲-۴-۵ گروه دوم.....
۱۴۰.....	۳-۴-۵ گروه سوم.....
۱۴۲.....	۴-۴-۵ گروه چهارم.....
۱۴۴.....	۵-۵ طبقه بندی، مطالعه و تفسیر نقوش موجود بر روی سنجاچه‌ها.....
۱۵۰.....	۶-۵ تکنیک های ساخت سنجاچه‌ها و نقوش موجود بر روی آنها.....
۱۵۴.....	۷-۵ نظریه های مطرح شده پیرامون مفرغ های لرستان.....
۱۵۶.....	۸-۵ کاربرد سنجاچه‌ها و بیشترین استفاده کنندگان از آنها.....
۱۶۰.....	۹-۵ گروه بندی(تیپولوژی) سنجاچه‌های لرستان بر اساس شکل ظاهری.....
۱۶۲.....	۱۰-۵ مقایسه کلی سنجاچه‌های لرستان با مناطق همجوار.....
۱۶۷.....	۹-۵ تاریخگذاری سنجاچه‌های لرستان.....

فصل ششم: نتیجه گیری

۱۷۵.....	۱-۶ نتیجه گیری
۱۸۲.....	فهرست مراجع فارسی.....

فهرست مراجع لاتین.....۱۸۹

چکیده انگلیسی.....۱۹۲

فهرست جداول

عنوان.....صفحه

جدول شماره ۵-۱ گره بندی سنجاق های قبه دار و فاقد قبه.....۱۳۵

جدول شماره ۵-۲.....۱۷۰

فهرست نقشه‌ها

عنوان.....صفحه

نقشه ۲-۱ موقعیت طبیعی حوزه فرهنگی زاگرس مرکزی، کوهها، دشتهای و رودها.....۱۱

نقشه ۲-۲: نقشه طبیعی و راههای استان لرستان.....۲۴

نقشه ۲-۳ سرزمین کاسیها در نیمه هزاره دوم ق.م در زاگرس مرکزی بر آمده از دیاکونف.....۲۷

نقشه ۲-۴ اقوام غرب ایران در هزاره های سوم تا اول.....۲۷

فهرست تصاویر و شکل‌ها

عنوان.....صفحه

تصویر ۵-۱ نمونه سنجاق با سر پهن مدور.....۷۳

تصویر ۵-۲ نمونه سنجاق با سر پهن مدور.....۷۴

- تصویر ۳-۵ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۷۵
- تصویر ۴-۵ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۷۶
- تصویر ۵-۵ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۷۷
- تصویر ۶-۵ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۷۸
- تصویر ۷-۵ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۷۹
- تصویر ۸-۵ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۸۰
- تصویر ۹-۵ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۸۱
- تصویر ۱۰-۵ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۸۲
- تصویر ۱۱-۵ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۸۳
- تصویر ۱۲-۵ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۸۴
- تصویر ۱۳-۵ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۸۵
- تصویر ۱۴-۵ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۸۶
- تصویر ۱۵-۵ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۸۷
- تصویر ۱۶-۵ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۸۸
- تصویر ۱۷-۵ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۸۹
- تصویر ۱۸-۵ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۹۰
- تصویر ۱۹-۵ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۹۱
- تصویر ۲۰-۵ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۹۲
- تصویر ۲۱-۵ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۹۳
- تصویر ۲۲-۵ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۹۴
- تصویر ۲۳-۵ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۹۵

- تصویر ۵-۲۴ نمونه سنجاق با سر پهن مدور..... ۹۶
- تصویر ۵-۲۵ نمونه سنجاق با سر چهار ضلعی..... ۹۸
- تصویر ۵-۲۶ نمونه سنجاق با سر چهار ضلعی..... ۹۹
- تصویر ۵-۲۷ نمونه سنجاق با سر چهار ضلعی..... ۱۰۰
- تصویر ۵-۲۸ نمونه سنجاق با سر چهار ضلعی..... ۱۰۱
- تصویر ۵-۲۹ نمونه سنجاق ساده میله ای شکل..... ۱۰۲
- تصویر ۵-۳۰ نمونه سنجاق ساده میله ای شکل..... ۱۰۳
- تصویر ۵-۳۱ نمونه سنجاق ساده میله ای شکل..... ۱۰۴
- تصویر ۵-۳۲ نمونه سنجاق ساده میله ای شکل..... ۱۰۵
- تصویر ۵-۳۳ نمونه سنجاق ساده میله ای شکل..... ۱۰۶
- تصویر ۵-۳۴ نمونه سنجاق ساده میله ای شکل..... ۱۰۷
- تصویر ۵-۳۵ نمونه سنجاق ساده میله ای شکل..... ۱۰۸
- تصویر ۵-۳۶ نمونه سنجاق ساده میله ای شکل..... ۱۰۹
- تصویر ۵-۳۷ نمونه سنجاق ساده میله ای شکل..... ۱۱۰
- تصویر ۵-۳۸ نمونه سنجاق ساده میله ای شکل..... ۱۱۱
- تصویر ۵-۳۹ نمونه سنجاق ساده میله ای شکل..... ۱۱۲
- تصویر ۵-۴۰ نمونه سنجاق ساده میله ای شکل..... ۱۱۳
- تصویر ۵-۴۱ نمونه سنجاق ساده میله ای شکل..... ۱۱۴
- تصویر ۵-۴۲ نمونه سنجاق ساده میله ای شکل..... ۱۱۵
- تصویر ۵-۴۳ نمونه سنجاق ساده میله ای شکل..... ۱۱۶
- تصویر ۵-۴۴ نمونه سنجاق ساده میله ای شکل..... ۱۱۷

- تصویر ۴۵-۵ نمونه سنجاق ساده میله ای شکل.....۱۱۸
- تصویر ۴۶-۵ نمونه سنجاق ساده میله ای شکل.....۱۱۹
- تصویر ۴۷-۵ نمونه سنجاق ساده میله ای شکل.....۱۲۰
- تصویر ۴۸-۵ نمونه سنجاق ساده میله ای شکل.....۱۲۱
- تصویر ۴۹-۵ نمونه سنجاق ساده میله ای شکل.....۱۲۲
- تصویر ۵۰-۵ نمونه سنجاق با سر مشبک.....۱۲۳
- تصویر ۵۱-۵ نمونه سنجاق با سر مشبک.....۱۲۴
- تصویر ۵۲-۵ نمونه سنجاق با سر مشبک.....۱۲۴
- تصویر ۵۳-۵ نمونه سنجاق با سر مشبک.....۱۲۶
- تصویر ۵۴-۵ نمونه سنجاق با سر مشبک.....۱۲۷
- تصویر ۵۵-۵ نمونه سنجاق با سر مشبک.....۱۲۸
- تصویر ۵۶-۵ نمونه سنجاق با سر مشبک.....۱۲۹
- شکل ۵۷-۵ نحوه استفاده از سنجاق برای بستن موها.....۱۵۹
- شکل ۵۸-۵ نحوه استفاده از سنجاق بر روی سر.....۱۵۹
- شکل ۵۹-۵ نحوه استفاده از سنجاق برای بستن لباسها.....۱۶۰
- شکل ۶۰-۵ نحوه استفاده از سنجاق برای بستن لباسها.....۱۶۰
- شکل ۶۱-۵ نحوه استفاده از سنجاق برای بستن لباسها.....۱۶۰
- تصویر ۶۲-۵ سنجاقهای میله ای بدست آمده از حسنلوی چهار.....۱۷۱
- تصویر ۶۳-۵ سنجاقهای میله ای بدست آمده از مسجد کبود.....۱۷۱
- تصویر ۶۴-۵ سنجاقهای میله ای بدست آمده از باباجان.....۱۷۲
- تصویر ۶۵-۵ سنجاقهای میله ای بدست آمده از قبرستان ب سیلک.....۱۷۲

تصویر ۵-۶۶ سنجاچه‌های میله ای بدست آمده از دینخواه تپه..... ۱۷۲

تصویر ۵-۶۷ سنجاچه‌های میله ای بدست آمده از خارج ایران..... ۱۷۳

فهرست نمودارها

عنوان..... صفحه

نمودار ۵-۱ نمودار سنجاچه‌ها بر اساس نقوش کلی موجود بر روی آنها..... ۱۳۰

نمودار ۵-۲ نمودار سنجاچه‌ها بر اساس نقوش (انسانی، گیاهی، حیوانی، اسطوره ای و هندسی)..... ۱۳۱

نمودار ۵-۳ نمودار سنجاچه‌ها بر اساس تفکیک نقوش موجود بر روی آنها..... ۱۳۱

نمودار ۵-۴ نمودار کلی سنجاچه‌های مورد مطالعه در این پایان نامه بر اساس شکل ظاهری آنها..... ۱۳۲

نمودار ۵-۴ نمودار درصد سنجاچه‌های با سر پهن مدور نسبت به سایر گروهها..... ۱۳۴

نمودار ۵-۵ نمودار سنجاچه‌ها بر اساس قبه..... ۱۳۴

نمودار ۵-۶ نمودار تعداد و نوع سنجاچه‌های قبه دار..... ۱۳۵

نمودار ۵-۷: نمودار سنجاچه‌های با سر پهن مدور بر اساس نقوش کلی موجود بر روی سنجاچهها..... ۱۳۶

نمودار ۵-۸ نمودار سنجاچه‌های با سر پهن مدور بر اساس نقوش (انسانی، گیاهی، حیوانی و

هندسی)..... ۱۳۷

نمودار ۵-۹ نمودار سنجاچه‌های با سر پهن مدور بر اساس تفکیک نقوش موجود بر روی آنها..... ۱۳۷

نمودار ۵-۱۰ نمودار درصد سنجاچه‌های با سر چهار ضلعی نسبت به سایر گروهها..... ۱۳۸

نمودار ۵-۱۱ نمودار سنجاچه‌های گروه چهارضلعی بر اساس نقوش کلی موجود بر روی سنجاچهها..... ۱۳۹

نمودار ۵-۱۲ نمودار سنجاچه‌های گروه چهارضلعی بر اساس نقوش (انسانی، گیاهی، حیوانی و هندسی)

..... ۱۳۹

- نمودار ۵-۱۳ نمودار سنجاق های گروه چهارضلعی بر اساس تفکیک نقوش موجود بر روی آنها.....۱۴۰
- نمودار ۵-۱۴ نمودار درصد سنجاچه های میله ای شکل ساده نسبت به سایر گروهها.....۱۴۱
- نمودار ۵-۱۵ نمودار سنجاق های گروه میله ای شکل ساده بر اساس نقوش (انسانی، گیاهی، حیوانی،
اسطوره ای و هندسی).....۱۴۱
- نمودار ۵-۱۶ نمودار سنجاق های گروه چهارضلعی بر اساس تفکیک نقوش موجود بر روی آنها.....۱۴۲
- نمودار ۵-۱۷ نمودار درصد سنجاچه های با سر مشبک نسبت به سایر گروهها.....۱۴۳
- نمودار ۵-۱۸ نمودار سنجاق های با سر مشبک بر اساس نقوش کلی موجود بر روی سنجاچهها.....۱۴۳
- نمودار ۵-۱۹ نمودار سنجاق های با سر مشبک بر اساس نقوش (انسانی، گیاهی، حیوانی و هندسی).....۱۴۴
- نمودار ۵-۲۰ نمودار سنجاق های با سر مشبک بر اساس تفکیک نقوش موجود بر روی آنها.....۱۴۴

فصل اول

مقدمه و کلیات طرح تحقیق

۱-۱- مقدمه

این پایان نامه پژوهشی است در مورد بررسی و تحلیل سنجاچه‌های مفرغی لرستان که با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و نتایج حاصل از حفاریات و پژوهش‌های میدانی در منطقه لرستان، انجام شده است.

استان لرستان به لحاظ موقعیت استراتژیکی و اکوسیستم مناسب، از دوران پارینه سنگی تا به حال، همواره مورد سکونت اقوام مختلف بوده است که آثار و اشیاء فراوانی از آن‌ها به جا مانده است و از جمله دست ساخته‌های اقوام مسکون در این منطقه اشیاء فلزی است. البته بایستی گفت که اگر چه کشف مفرغ‌های لرستان بصورتی کاملاً تصادفی بود اما این اشیاء هنری چون بر روی آنها تصاویر حیوانات به طرز طبیعی، جالب و سحرانگیز منقوش و متجسم شده بود به سرعت در موزه‌ها و مجموعه‌های خصوصی راه یافتند و از طرفی دیگر بدیع و بی سابقه بودن این مفرغ‌ها سبب شد تا مشتاقان آثار باستانی در گردآوری آنها تردیدی به خود راه ندهند زیرا زیبایی و ظرافت ناشناخته این اشیاء توازن کامل، معنویت و تازگی اشکال روی آنها هر بیننده را به تفکر وادار می‌کند و بدین ترتیب بود که این اشیاء در موزه‌ها و کلکسیون‌های سراسر دنیا پخش شدند و امروزه زینت بخش مجموعه‌ها و موزه‌ها در دنیا شده‌اند. یکی از جالب‌ترین و در عین حال متنوع‌ترین اشیاء فلزی ساخته شده در این منطقه، سنجاچه‌های فلزی است که در ساخت آنها از انواع مختلف فلزاتی چون آهن و نقره و فلزاتی آلیاژی نظیر برنز و حتی بعضاً به صورت ترکیبی استفاده شده است. این اشیاء به مانند دیگر اشیاء باستانی از جنبه‌های مختلف از هنر اقوام پیرامون تاثیر پذیرفته‌اند و ساخت آنها از هزاره سوم شروع شده و تا قرن‌ها نیز ادامه داشته است. اکثریت این اشیاء بدست هنرمندان بومی ساخته شده‌اند و دارای اشکال، نقش مایه‌ها و کاربردهای متفاوتی بوده و از آنها نیز به طرق مختلفی استفاده کرده‌اند. در این تحقیق به عنوان یک وظیفه علمی، به بررسی و تحلیل سنجاچه‌های مفرغی لرستان از ابعاد مختلفی پرداخته خواهد شد.